

Вбачається, що доцільно в статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» чітко визначити терміни «законні представники дитини», «особи, які замінюють батьків», визначити правовий статус піклувальника в правовідносинах за участі неповнолітніх дітей.

### *Список використаних джерел*

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку вчинення правочинів в інтересах малолітніх та неповнолітніх осіб : Закон України від 25 березня 2026 року № 4824-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4824-20/print> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/conv#n6467> (дата звернення: 09.05.2026).
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
6. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 2 червня 2005 року № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text> (дата звернення: 09.05.2026).

**КРИВИЦЬКИЙ Юрій Віталійович,**

кандидат юридичних наук, доцент

завідувач кафедри теорії, історії та філософії права

Національна академія внутрішніх справ,

м. Київ

## **РЕФОРМА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК РІЗНОВИД ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Сучасний розвиток правової системи України супроводжується трансформаційними процесами, які охоплюють практично всі сфери суспільного життя. Особливого значення за таких умов набуває реформування цивільного права як одного з ключових регуляторів приватноправових відносин. Євроінтеграційний курс держави, цифровізація суспільства, зміна підходів до забезпечення прав людини, а також режим воєнного стану обумовлюють необхідність переосмислення традиційних засад цивільно-правового регулювання та пошуку нових моделей функціонування приватного права.

В юридичній науці цивільно-правова реформа розглядається крізь призму реформування цивільного законодавства, вдосконалення договірного регулювання, адаптації до європейських стандартів і оновлення цивільного процесу [1, с. 4–5].

Значно менше уваги приділяється теоретико-методологічному дослідженню реформи цивільного права як виду правової реформи, її місцю в системі суспільних і правових перетворень, а також визначенню її загальнотеоретичних ознак. Правова реформа виступає однією з форм правового розвитку, що характеризується цілеспрямованим, системним і відносно комплексним оновленням права, його інститутів і галузей, форм (джерел) права та механізму правового регулювання. Вона спрямована не лише на істотну трансформацію окремих масивів норм права, а й на якісне вдосконалення правового порядку загалом. Правова реформа посідає проміжне місце між еволюційними та революційними формами правових змін, поєднуючи ознаки поступовості й активного перетворення правової реальності [2, с. 90].

У цьому контексті реформу цивільного права доцільно розглядати як галузевий різновид правової реформи, що охоплює системне оновлення норм цивільного права, механізму цивільно-правового регулювання, приватноправових інститутів і практики їх реалізації. Її зміст не обмежується лише внесенням змін до Цивільного кодексу України, а включає комплексне вдосконалення всієї системи приватноправового регулювання.

Особливістю сучасної цивільно-правової реформи є її виразна євроінтеграційна спрямованість. Як слушно зазначає Р.О. Стефанчук, реформування цивільного законодавства України потребує врахування досвіду західноєвропейських держав, однак без механічного копіювання іноземних правових конструкцій [3, с. 43–44]. За таких умов істотного значення набуває пошук оптимального балансу між європеїзацією приватного права та збереженням національної правової традиції. Євроінтеграційний вектор реформування цивільного права проявляється насамперед у поступовому впровадженні спільних принципів приватного права, посиленні ролі добросовісності, справедливості та розумності в цивільному обороті, розширенні механізмів захисту прав споживачів, а також гармонізації договірних прав із правом Європейського Союзу. У сучасних умовах реформування цивільного права характерним є активний пошук моделей правового регулювання договірних зобов'язань, у тому числі договору купівлі-продажу, що пов'язується з необхідністю формування європейської моделі приватноправового регулювання [4, с. 41–42]. Показовим у цьому аспекті є й зарубіжний досвід реформування цивільного процесуального законодавства. Зокрема, Н. Ю. Панич звертає увагу на значення досвіду Німеччини у сфері модернізації цивільного процесу та адаптації законодавства до стандартів Європейського Союзу [5, с. 139–140]. При цьому імплементація європейських правових стандартів має здійснюватися з урахуванням особливостей національної правової системи України, рівня розвитку правової культури та національної юридичної традиції.

Невід'ємною складовою цивільно-правової реформи виступає реформування цивільного процесуального законодавства. Цивільний процес дедалі більше орієнтується на забезпечення доступності правосуддя, процесуальної економії, оперативності розгляду справ та ефективного судового захисту прав людини. Сучасна реформа цивільного процесуального законодавства є цілеспрямованим процесом удосконалення цивільного судочинства та його наближення до

міжнародних і європейських стандартів [6, с. 33–34]. Одним із чинників реформування цивільного процесуального законодавства став вплив практики Європейського суду з прав людини. Особливого значення набуває забезпечення права на справедливий судовий розгляд упродовж розумного строку, вдосконалення процесуальних механізмів захисту прав особи, а також підвищення ефективності судочинства.

Отже, реформа цивільного права є багаторівневим, комплексним і системним різновидом правової реформи, що охоплює не лише оновлення нормативного масиву цивільного права, а й трансформацію всієї системи приватноправового регулювання. Її зміст визначається необхідністю адаптації цивільного законодавства до сучасних суспільних потреб, європейських правових стандартів і нових моделей правового регулювання приватних правовідносин. У сучасних умовах цивільно-правова реформа виступає одним із ключових напрямів розвитку правової системи України та важливим чинником подальшого розвитку й модернізації приватного права.

### ***Список використаних джерел***

1. Реформування цивільного права в умовах євроінтеграції : навч. посіб. / К. Р. Резворович та ін. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 180 с.
2. Кривицький Ю. В. Правова реформа як різновид суспільної реформи: концептуальні та теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми держави і права*. 2025. № 108. С. 80–93. DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v108.2025.10>
3. Стефанчук Р. О. Шляхи реформування цивільного законодавства. *Університетські наукові записки*. 2009. № 3. С. 43–50. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap\\_2009\\_3\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2009_3_11)
4. Пленюк М. Д. Договір купівлі-продажу в умовах реформування цивільного законодавства. *Нове українське право*. 2021. Вип. 1. С. 41–48. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.1.5>
5. Панич Н. Ю. Реформа цивільного процесу Німеччини: передумови, перебіг і перспективи. *Право України*. 2017. № 8. С. 139–146. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr\\_2017\\_8\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2017_8_16)
6. Ізарова І. О. Реформа цивільного процесу в Україні: новели позовного провадження. *Право України*. 2017. № 8. С. 33–44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr\\_2017\\_8\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2017_8_6)